

Doctorate onorifice de la Universitatea București pentru Carol al II-lea, Ion Antonescu și Nicolae Ceaușescu

[Honorary doctorates from the University of Bucharest for Carol II, Ion Antonescu and Nicolae Ceaușescu]

Cristian PREDA

Abstract: *The article retraces the decisions of the Senate of the University of Bucharest to grant the title of doctor honoris causa to King Carol II in November 1938 and to Marshal Ion Antonescu in December 1941. The decisions express the ambition of C. Stoicescu to be re-elected as rector and, respectively, the H. Hulubei's political plan aimed at ensuring the survival of the University.*

Keywords: *King Carol II, Ion Antonescu, Nicolae Ceaușescu, Senate of the University.*

Cine consultă Registrul Serviciului Cenzurii va găsi, în dreptul datei de 16 noiembrie 1938, o notă ce preciza că „se lasă că M.S. Regele a fost proclamat Doctor Honoris Causa a[l] Universității din București”. Însemnarea apărea între alte două în care se menționa că era interzisă publicarea unei decizii ministeriale privind instalarea de prize și, respectiv, că zia-
rele nu aveau voie să dea știri despre „excese antisemite din Germania”¹. În ședința ținută în ziua anterioară, Senatul Universității din București hotărâse în unanimitate decernarea respectivului titlu onorific lui Carol al II-lea, invocând „meritele excepționale” ale acestuia, pe care le și enumera: „ocrotirea acordată învățământului superior, sollicitudinea arătată profesorilor universitari și grija părintească purtată de El studențimii”². Suveranul nu era în acel moment la București, fiindcă tocmai începea o vizită de stat la Londra,

care avea să fie continuată cu întâlniri cu regele Belgiei, cu președintele Franței și cu Hitler³.

În zilele următoare, presa avea să consemneze totuși atât periplul său extern, cât și gestul profesorilor de la cea mai importantă universitate din țară. *Curentul*, de pildă, menționa că propunerea de a-i acorda titlul de doctor fusese făcută de către membrii facultății de Drept, dar că în primăvară și profesorii de la Litere ceruseră ca monarhul să fie onorat⁴. Formal vorbind, cei care ceruseră, pe 19 octombrie 1938, să i se înmâneze înalta distincție Regelui, în primul rând ca să „se repare o inadvertență”, fuseseră membrii Consiliului de la Drept, prin vocea profesorului George Plastara. Constantin Stoicescu, care era și rectorul Universității, și prodecan la Drept, le-a explicat colegilor săi că Senatul Universitar e cel care hotărăște⁵. Cum am notat deja, așa s-a și întâmplat pe 15 noiembrie, cu

sprijinul unanim al membrilor prezenți⁶. Un articol nesemnlat din *Viitorul* reproducea anunțul elogios și folosea ditirambi suplimentari la adresa „necontestatului ctitor al culturii românești”, întrebându-se „cine altul mai mult decât El a știut să dea impuls tuturor marilor mișcări de regenerare culturală din țara noastră?”. Era lăudat, în treacăt, și gestul Universității, despre care se afirma că va trece „dincolo de murii cetății universitare”⁷. Și mai generos cu laudele a fost ziarul *România*. Într-o primă apariție, acest oficios născut o dată cu dictatura regală notase sincronizarea acordării doctoratului onorific unui „alt Brâncoveanu al culturii” cu aclamațiile primite la Londra de la un „popor deplasat o clipă din frigida lui flegmă tradițională”, inclusiv de la „sute și sute de copii purtând în mâini mici drapele românești”⁸. Câteva zile mai târziu, gazeta revenea asupra „recunoștinței spirituale a neamului” față de un monarh descris ca „Suveranul înțelept”, „Cârmuitorul statului”, „Suveranul cel tânăr”, „Acela care veghează dârș și neînfricat” ori „Monarhul consolidării naționale”. Autorul citea decizia Universității ca un „semn de slavă”, dar și de „devotament” față de un rege care să-i ducă pe profesori și studenți „pe drumul luminii și al românismului victorios”⁹.

Elogiile ce trimiteau, tot în acele zile, la acțiunea externă a Regelui ocupă spații și mai largi în gazete. Acestea se întreceau în găsirea celor mai flatante epitete. *Universul*, de pildă, alegea ca titlu al unei întregi

pagini „M.S. Regele Carol e considerat la Londra ca un expert al situației internaționale” și o ilustra cu fragmente din diverse gazete britanice, lângă care așeza și o fotografie cu mulțimile bucureștene care se strânseseră pentru a asculta în stradă relațiile de la radio ale vizitei regale în Marea Britanie: aflăm astfel că, în ziua în care profesorii Universității hotărâu acordarea doctoratului onorific, funcționarii statului fuseseră învoiați ca să meargă în Piața Sfântul Gheorghe și pe Calea Victoriei, unde Oficiul Național de Turism instalase difuzoare de mare amplificare, pentru a-i informa pe bucureșteni despre primirea la Buckingham Palace a „Ambasadorului cel mai calificat al neamului românesc”, pentru ca fiecare cetățean-ascultător să „plece spre casă cu o fărâmă de orgoliu românesc în suflet după ce a aflat că Marele Cârmuitor al României a fost primit în Țara Albionului”¹⁰. *România* mergea și mai departe: întâlnirile lui Carol al II-lea din turneul său diplomatic erau, pentru redactorul care semna Sir, „o restabilire a echilibrului european”, completând cu soluții economice acordurile de la Munchen despre care se afirma că vor garanta pacea continentului. Exagerările curgeau șuvoi: regele de la București ar fi zămislit prin vizita sa în Occident o „Conferință a Regilor Europei”, el obligându-i astfel pe ceilalți monarhi să-i urmeze modelul, acela al unui rege care nu se mulțumește cu o „splendoare exclusiv decorativă”, ci „cumulează munci și nenumărate ore de nesomn” ca să

„modernizeze condițiile de existență ale poporului său”¹¹. Elogiile profesorilor la adresa lui Carol al II-lea erau – comparativ cu ce oferea presa – o picătură într-un ocean.

Universitatea bucureșteană nu era prima care-i acorda un doctorat honoris causa regelui. O făcuse și cea din Cluj. Ce-i drept, înainte de instaurarea dictaturii personale, și anume în iunie 1937. Regele fusese prezent la ceremonie. Îl întâmpinaseră primul ministru Gh. Tătărescu și mai mulți membri ai guvernului, președintele Senatului, primarul orașului, doi mitropoliți și, mai cu seamă, toți elevii din oraș în „uniforme străjerești”, ca și 40 de mii de țărani aduși la Cluj cu o zi înainte și „orânduți pe trotuare”. La Universitate, Carol al II-lea a primit laude de la premier, care-l gratula cu titlul de „Regele consolidator”, de la mitropolitul N. Bălan al Ardealului, fericit că românismul vibrează, de la mitropolitul Al. Nicolescu al Blajului, ce-l compara pe „Regele culturii românești” cu piscul Alpilor, ca și de la rectorul Ștefănescu-Goangă, care-i era recunoscător suveranului fiindcă ajutasese Universitatea Daciei Superioare Ferdinand I să depășească performanțele științifice ale predecesoarei sale maghiare¹².

La București, în anul următor, regele n-a venit să-și preia patalamaua, deși Senatul a făcut demersuri pentru a-l aduce¹³. Nu am găsit nicăieri vreo mențiune a înmânării distincției, iar numele suveranului e pomenit la deschiderea cursurilor universitare din anul următor doar pentru a omagia grija sa pentru „o situație politică și

socială propice dezvoltării științei” și niciodată ca doctor onorific¹⁴. Aparent, Regelui puțin i-a păsat de doctorat. Iar întrebarea care se naște este de ce a intrat universitatea din Capitală în corul elogiilor? E probabil să fi luat hotărârea fiindcă nu voia să se arate mai prejos decât cea clujeană, într-o epocă de cult al personalității. Pe de altă parte, la mijloc s-a aflat și un calcul electoral. Al rectorului, nu al suveranului. Nicolae Iorga nota în jurnalul său că profesorul Constantin Stoicescu – ce fusese ales în fruntea Universității în 23 noiembrie 1936¹⁵ – căuta în 1938 să-l măgulească pe Rege și să-și consolideze astfel poziția în următoarele alegeri universitare¹⁶. Deși mandatul lui Stoicescu era de trei ani, un nou scrutin pentru rectorat fusese impus de o lege tocmai intrată în vigoare: ea purta titlul „legea raționalizării învățământului superior” și cerea ca universitățile să prezinte la minister trei nume, în funcție de voturile obținute în cadrul unui „scrutin uninominal”. Cel puțin aceasta era interpretarea dată textului de rectorul în funcție¹⁷. Presa anunța că pe lista trimisă ministerului s-au aflat numele țărănistului G.G. Mironescu¹⁸, prezentat cu titlul de „consilier regal”, al filosofului C. Rădulescu-Motru, apostolul românismului totalitar¹⁹, și al lui Constantin Stoicescu²⁰. Acesta din urmă e reales pe 25 noiembrie²¹, spre furia lui Iorga, consemnată de serviciul cenzurii, care menționa că istoricul era „pentru schimbarea personajilor și perenitatea instituțiilor”²². Stoicescu, care făcea parte din universitarii răs-

plătiți de regimul carlist cu un fotoliu de senator încă de la începutul anilor '30²³, era criticat pentru realegere de gazeta *Neamul românesc*, scoasă cu enorme dificultăți materiale de către Nicolae Iorga²⁴.

Rectorul C. Stoicescu avea să primească un fotoliu de senator și după alegerile totalitare din 1939²⁵. El pierduse acest statut când, pe 17 octombrie 1941, Consiliul de la Drept a hotărât acordarea titlului de doctor onorific Conducătorului statului. Stoicescu a fost, de altfel, prezent la ședința de o jumătate de oră, în care colegul său Anibal Teodorescu a propus mai întâi ca Regele Mihai și Ion Antonescu să fie felicitați pentru cucerirea Odesei. Profesorul a adăugat, apoi, că facultatea care forma juriști avea datoria să recunoască „rezultatele strălucite ale activității D-lui Mareșal Antonescu, comandant de oștire și conducător al statului” și să-l răsplătească așa cum fusese răsplătit și Regele pe care acesta îl dăduse la o parte de la putere. Colegii săi au fost toți de acord²⁶. Senatul a aprobat cererea de la Drept pe 2 decembrie 1941²⁷. Pe 12 ianuarie 1942, Antonescu mulțumea pentru acordarea doctoratului și gratula Universitatea cu un titlu, și anume de „îndrumătoare spirituală și morală a Neamului”²⁸. Nouă zile mai târziu, într-o ședință a Consiliului Facultății de Drept, decanul Fințescu își informa colegii că l-a felicitat de Anul Nou pe mareșalul Antonescu și că acesta le-a transmis la rândul lui „tuturor profesorilor și studenților Facultății de Drept din București cele

mai bune urări personale”²⁹. Senatul făcea și el o reverență suplimentară, mulțumindu-i pentru scrisoare Mareșalului pe 3 februarie³⁰.

Ion Antonescu n-a venit, însă, să ridice diploma la ceremonia organizată în octombrie 1942, la deschiderea unui nou an școlar. A trimis, totuși, o telegramă de scuze, în care îi informa pe membrii Universității că n-a terminat „lupta pentru reconstrucție și reconstituire” și că – în orice caz – preferă să aștepte ziua „când peste tot vom putea mai întâi sărbători pe toți luptătorii și muncitorii, preoții și gânditorii, învățătorii și profesorii, funcționarii și colaboratorii” care vor aduce victoria³¹. N-a fost acolo nici Mihai Antonescu, vicepreședintele Consiliului de miniștri, care a trimis, la rândul său, o telegramă în care îi așeza pe „cărturari[i] care fac din conștiința lor națională un adevărat temelie de viață” alături de „soldați[i] bravi și de muncitori[i] harnici”³². Despre război și muncă le-a vorbit studenților la ceremonie Ion Petrovici, ce reprezenta guvernul, ca ministru al culturii. Ca să-i convingă că patria are nevoie, chiar și-n vreme de război, de învățătură serioasă, nu de „frunzăreală neconștiincioasă, de studiu aparent și superficial”, el cita exemplul unui „glorios comandant de armată – având și pasiunea de arheolog – [care] a fost găsit în timpul unei ofensive recente la o oră ceva mai calmă, săpând zorit într-o dună, pentru a descoperi rămășițe de civilizație romană”³³.

Rectorul a vorbit și el. Se schimbase, nu mai era Stoicescu. Acesta

părăsise funcția pe 8 octombrie 1940³⁴, fiind urmat de P.P. Panaitescu (până pe 28 ianuarie 1941), apoi de Al. Otetelișanu, care a plecat din fotoliul de rector pe 1 iunie 1941 și i-a lăsat locul lui Horia Hulubei³⁵. Acesta fusese și el senator în 1939, dar nu ales, precum alți colegi din Universitate, ci dintre cei numiți de Carol al II-lea³⁶, și venise la București abia cu un an înainte, de la Iași, unde urcase toate treptele ierarhiei universitare. În intervenția sa la deschiderea anului universitar 1942-1943, Hulubei a ținut să-i mulțumească atât Conducătorului Statului, cât și soției acestuia, pentru dotarea a trei cămine³⁷. Era o vreme în care – la altă scară, desigur – primea onoruri și doamna Maria Mareșal Antonescu³⁸.

Dacă mareșalul Antonescu nu a participat la deschiderea oficială a cursurilor, s-au aflat, în schimb, în aula facultății de Drept cei zece profesori străini care primiseră la rândul lor titlul de doctor honoris causa³⁹. Rectorul vorbise deja despre aceștia în mai 1941, când doi dintre ei – germanul Ernst Gamillscheg, profesor de romanistică, și italianul Francesco Orestano, profesor de filosofie – se aflaseră la București. În intervenția lui, Hulubei schița ceea ce a numit „profesiunea [lui] de credință”, subliniind că românii sunt un popor „pe care destinele istoriei l-a așezat în locul tuturor zbuciumurilor și [...] în calea tuturor dorințelor de expansiune ale multor imperialismelor”, dar că „plămădiți din rase puternice, latină și dacă”, ei au rezistat, ceea ce

înseamnă că vor rezista și-n viitor⁴⁰. Cu câteva luni mai înainte, la deschiderea anului universitar, el menționase „încrucișarea fericită de rase” care a îngăduit ca „făclia românismului” să traverseze veacurile. Hulubei prelua tema populară a poporului blând, dar viteaz la nevoie: „Noi nu am atacat niciodată pe nimeni, dar ne-am bătut chiar unul cu o sută, când lăcomia veneticilor ne-a forțat să renunțăm la etica noastră de popor blând”. Înainte de asta, H. Hulubei citise telegrama trimisă de Ion Antonescu, care cerea universităților să pregătească „elitele intelectuale, morale și de muncă, caracterele și conștiințele” care să clădească „noul Stat de ordine”. Și, tot atunci, un ministru italian, care se mândrea că e fascist și „om al Revoluției lui Mussolini” era onorat la rândul lui cu un doctorat și felicita „tricolorul românesc” pentru „întinsul teritoriu cucerit”⁴¹.

În cursul anului 1942, rectorul H. Hulubei călătorise în Germania și Franța, pentru ceea ce s-ar putea numi „diplomație științifică”⁴². În Franța, unde făcuse în tinerețe școala de aviație, apoi studiasse fizica și construise un laborator de cercetare, n-a ținut doar conferințe⁴³, ci s-a întâlnit și cu mareșalul Pétain⁴⁴, chiar dacă era un simpatizant notoriu al Frontului Popular⁴⁵. Trei ani mai târziu, când comuniștii l-au arestat, ca om al vechiului regim, Horia Hulubei s-a apărat de orice legătură cu mișcarea legionară și cu nemții. De la un prieten apropiat al lui Hulubei – Ioan Hudiță, căruia i s-a confesat – știm că

„Antonescu a făcut apel la el ca <tehnician>” și că dictatorul militar îl considera un „mare savant, gata să primească Premiul Nobel pentru descoperirea unui element nou, *Moldavium*”⁴⁶. În declarația sa dată ofițerilor Siguranței în 1945 și păstrată azi la CNSAS, Hulubei menționa că a fost numit rector la încurajarea lui Const. Stoicescu și cu sprijinul generalului Radu R. Rosetti, care a deținut ministeriatul de la Educație după rebeliunea legionară din 1941. A acceptat probabil să preia direcția Universității fiindcă văzuse în mișcarea legionară, pe care Antonescu de acum o răpusesese, „o boală socială nefastă arierată și periculoasă în care mulți naivi au putut fi prinși”. El preciza, pe de altă parte, că – fiind francofil convins – a avut contacte sporadice cu nemții, onorând doar savanții veritabili. Mult mai puțin politizat decât Stoicescu, el a căutat să arate, cum mărturisea în 1945, că „Universitatea este liberă să facă și să gândească cum vrea”⁴⁷. Într-adevăr, într-un articol de la sfârșitul lui 1943 dintr-o revistă studențească, el afirma că „Universitățile au făurit civilizația, tot ele trebuie acum, mai mult ca oricând, să lucreze la salvarea ei”⁴⁸.

Mai degrabă strategii electorale ori plecări politice ale rectorilor menite să asigure supraviețuirea școlii decât expresii ale unei voințe libere a comunității de profesori și de studenți, gesturile prin care Universitatea din București i-a omagiat pe cei doi dictatori au fost copiate în vremea regimului comunist. Dictatorul Nicolae Ceaușescu a primit și el un

doctorat onorific, în ziua când împlinea 55 de ani și, cum preciza propaganda oficială, „40 de ani de activitate revoluționară”⁴⁹: i l-a acordat senatul Universității din București, dar susținut de Consiliul rectorilor din întreaga Capitală și de patru responsabili de partid, care îl rugau pe dictator să accepte titlul de ziua lui⁵⁰. Ditirambii erau așternuți pe hârtie în limba de lemn a anilor '70 – doctoratul onorific fiind acordat „pentru merite excepționale în lupta de eliberare socială și națională a poporului român, în opera de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate” –, dar gestul de servitute politică era similar celor din anii 1938-1941. În vremea dictaturilor, universitatea a urmat mersul politicii, nu i s-a opus.

Epilog:

În ianuarie 1990, nimeni din conducerea Universității nu s-a gândit la retragerea titlului acordat lui Ceaușescu. „Nici măcar nu știam că primise așa ceva”, a mărturisit Lazăr Vlăsceanu, ales prorector în primele săptămâni din 1990⁵¹. Academia hotărâse deja pe 26 decembrie 1989 să îi excludă atât pe Nicolae, cât și pe Elena Ceaușescu din rândul membrilor „înaltului for de cultură și de știință al țării”⁵². La universitate nu s-a pus problema vreunei decăderi: „separarea noastră de comunism era clară”, își amintește 34 de ani mai târziu Emil Constantinescu, care era și el atunci unul dintre cei trei prorectori. Pentru cel care avea să fie ales președinte, „problema noastră la

începutul lui 1990 era de-acum Iliescu, nu Ceaușescu, iar Universitatea a fost printre puținele instituții care a refuzat să intre în FSN⁵³.

Interesul pentru aceste onoruri s-a născut mult mai târziu. În februarie 2023, am solicitat Senatului Universității din București retragerea titlului acordat cu 82 de ani înainte lui Ion Antonescu⁵⁴. Aflasem de el în vara anului precedent, când constituționalistul german Armin von Bogdandy, căruia Universitatea îi acorda un *doctorat honoris causa*, îmi semnalase că va figura pe aceeași listă cu un participant la Holocaust⁵⁵. Nu știam, în acel moment că și Carol al II-lea primise un titlu asemănător, după ce instaurase dictatura regală. Senatul a validat propunerea referitoare la retragerea titlului acordat lui Ion Antonescu cu 80 de voturi pentru, 4 contra și 18 abțineri și a hotărât ca o comisie de istorici să verifice întreaga listă cu recipiendarii din perioada regimurilor autoritare și totalitare⁵⁶.

Post scriptum

Am scris textul de mai sus, la invitația unor colegi din Facultatea de Istorie a UB, care pregăteau o istorie a instituției din perioada interbelică. Proiectul a fost amânat. Între timp, încurajat de succesul întreprinderii privitoare la Antonescu, dar și de criticile publice pe care mi le-au adresat unii cum că trebuia să încep cu Ceaușescu, am cerut, la începutul lui 2024, ca titlul de doctor onorific acordat fostului dictator comunist, pe 26 ianuarie 1973, să-i fie retras. Am iritat numeroși colegi, iar Senatul a retras titlul pe 21 februarie 2024, dar a căutat să ascundă și identitatea solicitantului, și indolența cu care fusese tratată desprinderea de un trecut rușinos. Comunicatul a preferat, de aceea, să menționeze că, în selecția făcută, la o dată neprecizată, de biroul de comunicare al UB, numele lui Ceaușescu oricum nu mai figura⁵⁷...

Anexe

Anexa 1: Solicitarea Facultății de Drept de acordare a unui *doctorat honoris causa* Regelui Carol al II-lea

Universitatea din București
Facultatea de Drept

Proces-Verbal No. 315

Sedința Consiliului din 19 octombrie 1938

Prezenți: D-nii. Prof. Dem. Negulescu, C. Sipsom, C. Stoicescu, Gr. Dimitrescu, G.G. Mironescu, G. Plastara, An. Teodorescu, G. Tașcă, Eug. Herovanu, Ar. Basilescu, C. Rarincescu, N. Corodeanu, B. Dimitrescu, M. Rarincescu, Al. Otetelișanu, Const. Georgescu, I.N. Fiñescu, V. Dongoroz și G. Fotino.

Absenți: D-nii. Prof. P. Negulescu, N. Titulescu, Al. Cerban, G. Meitani, G.N. Leon, Is. Micescu, M. Djuvara și G. Strat.

În concediu legal: Prof. V.V. Pella.

Sedința se deschide la orele 6 p.m. sub prezidenția D-lui Pro-Decan C. Stoicescu.

Înainte de a se intra în ordinea de zi [...] D-l Prof. G. Plastara arată că este necesar ca Facultatea noastră să repare o mare inadvertență: Consiliul trebuie să confere titlul de doctor „honoris causa” al Facultății de Drept din București Majestății Sale Regelui Carol II, care, pe lângă că ne-a dat o constituțiune, n’a rămas niciodată indiferent înaltului sentiment al dreptății și nobilului sentiment al echității. D-l Pro-Decan C. Stoicescu ia act cu satisfacție de această propunere, dar arată totodată că potrivit art. 69 din vechea lege din 1912, care nu s’a abrogat și care s’a aplicat acum câțiva ani când s’a făcut o asemenea propunere pentru Majestatea Sa Regina Maria, titlul de doctor „honoris causa” trebuind conferit de Universitate iar nu de o Facultate. Rămâne deci ca propunerea să fie înaintată Senatului Universitar care desigur va aproba-o cu entuziasm. Consiliul luând act de explicațiunile date de D-l Rector C. Stoicescu hotărăște a se înainta Senatului Universitar propunerea de a se conferi Majestății Sale Regelui Carol II titlul de doctor „honoris causa” al Universității din București [...]⁵⁸.

Anexa 2: Solicitarea Facultății de Drept de acordare a unui *doctorat honoris causa* Mareșalului Ion Antonescu

Universitatea din București

Facultatea de Drept

Proces-Verbal No. 359

Ședința specială a Consiliului din 17 octombrie 1941.

Prezenți D-nii Prof. C. Stoicescu, Gr. Dimitrescu, G. Meitani, V.V. Pella, An. Teodorescu, G. Leon, Ar. Basilescu, C. Rarincescu, I. Micescu, N. Corodeanu, B. Dimitrescu, M. Rarincescu, Al. Otetelișanu, M. Djuvara, C. Georgescu, I.N. Fiñescu, G. Strat, G. Fotino, C. Stoeanovici, I.V. Gruia, G. Alexianu și D. Gălășescu.

Absenți D-nii Prof. C. Coroamă și M. Hacman.

Ședința se deschide la orele 11 a.m. sub președenția D-lui Decan I.N. Fiñescu.

D-l Prof. An. Teodorescu subliniind victoriile glorioasei noastre armate de sub conducerea D-lui Mareșal Antonescu este de părere ca Facultatea noastră să adreseze două telegrame omagiale M.S. Regelui și D-lui Mareșal Antonescu, cu ocazia căderii Odessei.

Totodată cunoscând rezultatele strălucite ale activității D-lui Mareșal Antonescu, comandant de oștire și conducător al statului este de părere ca Facultatea noastră să-i decerneze titlul de „doctor honoris causa” ca un suprem omagiu de recunoștință.

Propune să fie adusă la cunoștința Senatului Universitar pentru îndeplinirea formelor de decernarea titlului conform legii.

Consiliul în unanimitate, întrunit în ședință specială, aprobă propunerea și dispune să se facă formele legale.

Ședința se ridică la orele 11 ½ a.m.⁵⁹

Anexa 3: Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de consiliul rectorilor din Centrul universitar București și senatul Universității

Mult stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu,

Consiliul rectorilor din Centrul universitar București și senatul Universității, dînd expresie sentimentelor corpului profesoral, ale tuturor oamenilor de știință din țara noastră, de adîncă recunoștință față de Partidul Comunist Român, de înaltă prețuire pentru activitatea pe care o desfășurați în fruntea partidului și statului, vă adresează rugămintea de a accepta titlul de doctor honoris causa al Universității din București.

Dorim să ne manifestăm, pe această cale, stima profundă față de un mare om de partid și de stat, care și-a închinat întreaga viață poporului român, cauzei socialismului și păcii, să cinștim pe comunistul de o nestrămutată principialitate, pe înflăcăratul patriot, care a știut, ca nimeni altul, să dea expresia năzuințelor vitale ale națiunii noastre.

Decernarea acestui titlu reprezintă un omagiu adus meritelor deosebite pe care le-ați câștigat față de poporul nostru. În perioada de după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, țara noastră a obținut realizări remarcabile în economie, în știință, cultură și învățămînt, în ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii, în dezvoltarea democrației, perfecționarea organizării și conducerii vieții sociale. România s-a afirmat viguros pe scena internațională ca un promotor consecvent al prieteniei și colaborării cu țările socialiste, cu toate țările lumii. Se bucură de o largă recunoaștere contribuția țării noastre la eforturile pentru asigurarea păcii și securității în Europa și în lume, fermitatea cu care militează pentru dreptul sacru al popoarelor de a-și hotărî singure destinele, pentru așezarea relațiilor între state pe principiile dreptului, echității și moralei internaționale.

Evocăm cu un sentiment de puternică mîndrie aceste realizări ale poporului nostru, datorate politicii Partidului Comunist Român, la a cărei elaborare, dumneavoastră, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, ați avut și aveți o contribuție hotărîtoare. Gîndirea și acțiunea dumneavoastră au adus un suflu înnoitor în întreaga noastră societate, o inestimabilă contribuție la situarea gîndirii social-politice a partidului nostru pe un loc de frunte în cadrul circuitului internațional de idei, la sporirea considerabilă a prestigiului partidului nostru, a poporului român, a politicii interne și externe a României socialiste.

Decernarea titlului de doctor honoris causa constituie, de asemenea, un semn de prețuire a rolului determinant pe care îl aveți în cadrul intensei activități desfășurate de partid pentru sintetizarea teoretică a experienței revoluției și construcției socialiste în România. Exemplu de marxism-leninism creator, gîndirea dumneavoastră se distinge printr-o temeinică cunoaștere a istoriei, a nevoilor și posibilităților de progres ale României, prin capacitatea deosebită de a valorifica experiența și înțelepciunea maselor populare, prin înțelegerea profundă a marilor realizări ale științei pe plan mondial, a experienței mișcării comuniste și muncitorești, a tendințelor dezvoltării social-economice contemporane. Ea continuă, dezvoltă și ridică pe un plan superior cele mai bune tradiții ale gîndirii social-politice românești.

Ca dascăli, nu putem să nu reliefăm grija dumneavoastră deosebită pentru dezvoltarea și modernizarea învățămîntului românesc, importanța concepțiilor dumneavoastră privind îmbinarea strînsă a învățămîntului cu cercetarea și producția, în deplin acord cu cerințele progresului științei și ale dezvoltării social-economice a țării noastre.

Spiritului dumneavoastră creator îi datorăm lărgirea orizontului cunoașterii, deschiderea de noi perspective pentru dezvoltarea gândirii social-politice românești, pentru conducerea științifică a operei de edificare a socialismului și comunismului în patria noastră. Sursă inepuizabilă de inspirație, lucrările dumneavoastră reprezintă un puternic stimulent al dezvoltării științelor sociale, a tuturor domeniilor științei, constituie un sprijin de neprețuit în întreaga activitate de instruire și educare a tinerei generații.

Am fi deosebit de bucuroși ca decernarea titlului de doctor honoris causa să se înscrie, cu prilejul celei de-a 55-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, ca o manifestare a sentimentelor profunde și durabile pe care vi le poartă cadrele didactice și oamenii de știință din țara noastră, întregul nostru popor.

Exprimându-ne speranța că veți fi de acord cu propunerea noastră, dorim să vă încredințăm, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, că acceptarea acestui titlu ar reprezenta o deosebită cinste pentru Universitatea București, pentru întregul învățământ, pentru întreaga știință românească.

George Ciucu, rectorul Universității București; Leonte Răutu, rectorul Academiei „Ștefan Gheorghiu”; Radu Voinea, rectorul Institutului politehnic; Constantin Anastasatu, rectorul Institutului de medicină și farmacie; Tiberiu Mureșan, rectorul Institutului agronomic „Nicolae Bălcescu”; Gheorghe Dolgu, rectorul Academiei de Studii Economice; Stan Soare, rectorul Institutului de petrol, gaze și geologie; Cezar Lăzărescu, rectorul Institutului de arhitectură „Ion Mincu”; Radu Prișcu, rectorul Institutului de construcții; Eugenia Popovici, rectorul Institutului de artă teatrală și cinematografică „I.L. Caragiale”; Gheorghe Achiței, rectorul Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu”; Leon Teodorescu, rectorul Institutului de cultură fizică și sport; Petre Brâncuși, rectorul Conservatorului „Ciprian Porumbescu”, Ion Sasu, președintele Consiliului Uniunii asociațiilor studențești din Centrul universitar București; Cornel Pacoste, prim-secretar al Comitetului de partid al Centrului universitar București; Marius Preda, președintele Consiliului sindicatelor din Centrul universitar București; Vladimir Marin, secretar al Comitetului municipal București al U.T.C.⁶⁰.

Anexa 4: Solicitarea Facultății de Științe Politice de retragere a doctoratului honoris causa acordat lui Ion Antonescu

Facultatea de științe politice a Universității din București

Str. Spiru Haret nr. 8, cod 010175

3 februarie 2023

Către Președintele Senatului Universității din București,

Prin prezenta vă solicit, în baza art. 7.3 din Regulamentul privind Acordarea Titlurilor Onorifice, să investiți Senatul cu retragerea titlului de *doctor honoris causa* acordat lui Ion Antonescu, fost Conducător al statului în perioada 5 septembrie 1940-23 august 1944.

Formulez prezenta cerere, în baza art. 7.1.4 din Regulamentul menționat anterior, întrucât Ion Antonescu, în calitatea sa de dictator militar, a condus un guvern ce a comis crime împotriva umanității. O spune explicit *Raportul final al Comisiei Internaționale pentru Studierea Holocaustului din România*, constituită prin HG nr. 672 din 5 mai 2004, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 436 din 17 mai 2004: „Antonescu a fost un criminal de război în cel mai pur sens al cuvântului. Conducerea sa a implicat guvernul român în crime împotriva umanității, care nu pot rivaliza cu nimic în istoria uneori glorioasă, alteori crudă a României” (*Raport final*, Polirom, Iași, 2005, p. 258).

Menținând titlul de *doctor honoris causa* acordat lui Ion Antonescu în 1941 nu din rațiuni științifice, ci exclusiv din servilism politic față de un dictator care a participat în mod activ la Holocaust, Universitatea din București încalcă prevederile Legii nr. 217/2015 pentru modificarea și completarea OUG nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii. Propunerea de mai sus a fost avizată favorabil în ședința Consiliului FSPUB din data de 3 februarie 2023.

Decan
Cristian Preda

Anexa 5: solicitarea adresată Senatului UB de retragere a titlului de doctor honoris causa acordat lui Nicolae Ceaușescu

3 februarie 2024

Către Președintele Senatului Universității din București,

Prin prezenta vă solicit, în baza art. 7.3 din Regulamentul privind Acordarea Titlurilor Onorifice, să investiți Senatul cu retragerea titlului de *doctor honoris causa* acordat, pe 26 ianuarie 1973, lui Nicolae Ceaușescu, fost secretar general al PCR (1965-1989) și președinte al RSR (1974-1989).

Formulez prezenta cerere, în baza art. 7.1.4 din Regulamentul menționat anterior, întrucât Nicolae Ceaușescu a fost condamnat în decembrie 1989 pentru crime împotriva umanității. Raportul Comisiei Tismăneanu (Humanitas, București, 2007) a detaliat aceste crime. În mesajul adresat camerelor reunite pe 18 decembrie 1989, președintele României a condamnat regimul Dej-Ceaușescu ca „ilegitim și criminal”.

Titlul de doctor honoris causa acordat lui Nicolae Ceaușescu nu a fost retras nici în zilele Revoluției din Decembrie 1989, nici mai târziu. Senatul Universității din București a făcut un gest demn când i-a retras acest titlu lui Ion Antonescu, în urmă cu un an. E, cred, necesar ca și numele dictatorului comunist să fie șters din lista cu doctori onorifici.

Decan
Cristian Preda

Note

¹ Ioan Lăcustă, *Cenzura veghează: 1937-1939*, Curtea Veche Publishing, București, 2007, p. 203.

² *Anuarul Universității din București 1937-1938*, „Bucovina”, I.E. Torouțiu, București, [1939], p. 18.

³ Paul D. Quinlan, *Regele Playboy – Carol II al României*, traducere de

- Mona Antohi, Humanitas, București, 2008, pp. 267-270.
- 4 M. S. Regele Carol II va fi proclamat „doctor honoris causa” al Universității din București, „Curentul”, anul XI, nr. 3880, sâmbătă 19 noiembrie 1938, p. 12. Anuarul Universității nu conține vreo referință la o propunere făcută de membrii Facultății de Litere.
 - 5 Un extras din procesul-verbal al ședinței din 19 octombrie 1938 e reprodus în Anexa 1.
 - 6 „Ședința dela 15 Noiembrie 1938”, in *Anuarul Universității din București 1937-1938*, p. 18.
 - 7 M. S. Regele doctor „honoris causa” al Universității bucureștene, „Viitorul”, anul XXX, nr. 9263, sâmbătă 19 noiembrie 1938, p. 1.
 - 8 Mesagiu, „România”, anul I, nr. 170, 18.XI.1938, p. 3.
 - 9 Ilariu Mureșan, M. S. Regele Carol II „doctor honoris causa”, „România”, anul I, nr. 174, 22.XI.1938, p. 3.
 - 10 Pasaj extras din articolul *Bucureștenii au ascultat [i]eri retransmisiunea radiofonică a festivităților de la Londra*, publicat pe pagina „M.S. Regele Carol e considerat la Londra ca un expert al situației internaționale” din „Universul”, anul al 55-lea, nr. 314, joi 17 noiembrie 1938, p. 11.
 - 11 Pasaje din rubrica *Azi și mâine*, „România”, anul I, nr. 174, 22.XI.1938, p. 3.
 - 12 Extrase din grupajul *Strălucitele festivități de la Cluj*, „Viitorul”, anul XXIX, 11 iunie 1937, nr. 8826, pp. 2-3.
 - 13 Conform informației din „Ședința dela 20 decembrie 1938”, in *Anuarul Universității din București 1937-1938*, p. 19.
 - 14 Cuvântarea d-lui rector Stoicescu, „România”, anul II, nr. 501, 20.X.1939, p. 5. La ceremonia de la Universitate au mai luat cuvântul Patriarhul Nicodim, ministrul Educației Petre Andrei și ministrul C.C Giurescu, care ocupa în cadrul guvernului Argetoianu poziția de secretar de ministru secretar de stat însărcinat cu organizarea Frontului Renașterii Naționale.
 - 15 El a fost confirmat prin Înaltul Decret Regal nr. 186/939, cf. *Anuarul Universității din București 1937-1938*, p. 3.
 - 16 Nicolae Iorga, *Jurnalul ultimilor ani: 1938-1940. Inedit*, ediție îngrijită, introducere și note de Andrei Pippidi, Humanitas, București, 2019, p. 108.
 - 17 Legea fusese adoptată pe 4 noiembrie 1938. Interpretare evocată e menționată în articolul nesemnlat, apărut sub titlul *Alegerea noului rector al Universității din București. O declarație a d-lui profesor Stoicescu*, „Universul”, anul al 55-lea, nr. 322, vineri 25 noiembrie 1938, p. 7.
 - 18 Despre identitatea politică a lui G.G. Mironescu, v. Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, Humanitas, București, 2011, p. 101. Într-un elogiu făcut lui Stoicescu în fața Academiei de Științe Morale și Politice, prezidate de G.G. Mironescu, George Fotino mărturisea că votase cu G.G. Mironescu, nu cu Stoicescu la scrutinul din 1938, fiindcă primul tocmai ce îi sprijinise intrarea la Universitate: „Constantin Stoicescu – care mai fusese Rector, un Rector activ, vigilent și (subliniez) independent – se înfățișa din nou colegilor săi. Se rostea de unii colegi, Domnule Președinte, și numele Domniei Voastre ca probabil contracandidat. Discret și curtenitor, Constantin Stoicescu m-a întrebat ce gândesc. <Gândesc – i-am răspuns –

- că nu vă pot vota, fiindcă nu-mi pot inaugura viața universitară printr-un gest de ingratitudine față de raportorul actului numirii mele>. E drept să fie așa – îmi răspunse Constantin Stoicescu – și prefer cu mult să pierd azi un vot, dacă mâine te câștig și eu ca prieten” (George Fotino, *In memoria lui Constantin Stoicescu*, f. e.. București, MCMXLVI, p. 16).
- ¹⁹ Pentru detalii, v. Cristian Preda, „Un totalitarism pe potriva sufletului românesc”, în C. Rădulescu-Motru, *Scrieri politice*, selecția textelor, îngrijirea ediției și studiul introductiv de Cristian Preda, Nemira, București, 1998, pp. 7-62.
- ²⁰ Informația apare în nota nesemnată *Alegerea de rector al Universității din Capitală*, „Curentul”, anul XI, nr. 2889, luni 28 noiembrie, p. 3.
- ²¹ Cf. unei mențiuni din *Anuarul Universității din București 1937-1938*, p. 3.
- ²² Ioan Lăcustă, *op. cit.*, p. 207.
- ²³ O listă incompletă a acestor profesori apare la Hans-Christian Maner, *Parlamentarismul în România (1930-1940)*, traducere în română de Adela Motoc, Editura Enciclopedică, București, 2004, p. 210.
- ²⁴ Serviciul cenzurii avea grijă de reputația lui Iorga și era nemulțumit că poziția exprimată în „Neamul românesc” era ridiculizată, sub pseudonimul Candid, în rubrica *Pe marginea actualității* din ziarul „Semnalul”, anul I, nr. 250, 26 noiembrie 1938, p. 1 – cf. Ioan Lăcustă, *op. cit.*, p. 207.
- ²⁵ Cf. rezultatelor alegerilor publicate în *Monitorul Oficial*, nr.128 bis, 6 iunie 1939, p. 3644. Tot atunci erau aleși ca deputați și alți trei profesori ai Universității din București: Const. Rădulescu-Motru (în ținutul București), Max Hacman (în ținutul Cernăuți) și Ion Petrovici (ținutul Prut). Câteva detalii la Cristian Preda, *Rumânii fericiți. Vot și putere de la 1831 până în prezent*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Polirom, Iași, 2021, p. 172.
- ²⁶ Procesul-verbal al ședinței din 17 octombrie 1941 e reprodus în anexa 2.
- ²⁷ „Ședința dela 2 Decemvrie 1941” în *Anuarul Universității din București 1940-1941, 1941-1942*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, București, 1943, p. 63.
- ²⁸ Scrisoarea lui Antonescu e datată 12 ianuarie și înregistrată la Rectorat sub numărul 613 din 26 ianuarie 1942.
- ²⁹ „Proces-verbal nr. 369”, în *Procese Verbale de Ședințe Consiliului Profesoral 1934 – [1944]*, vol. II, p. 369 verso.
- ³⁰ „Ședința dela 3 Februarie 1942”, în *Anuarul Universității din București 1940-1941, 1941-1942*, p. 66.
- ³¹ *Deschiderea cursurilor Universității din București*, „Universul”, anul al 59-lea, nr. 310, 12 noiembrie 1942, p. 1.
- ³² Mihai Antonescu fusese făcut profesor de drept internațional public în aceeași ședință a Senatului în care fusese aprobat și doctoratul onorific pentru Ion Antonescu – cf. *Anuarul Universității din București 1940-1941, 1941-1942*, p. 64.
- ³³ *Cuvântarea d-lui profesor Ion Petrovici*, „Curentul”, anul XV, nr. 5297, 13 noiembrie 1942, p. 3.
- ³⁴ În mai 1940 încheiase o perioadă în care Stoicescu fusese „grav bolnav” – cf. „Ședința dela 14 Mai 1940”, în *Anuarul Universității din București 1939-1940*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, 1941, p. 9.
- ³⁵ Informații din *Anuarul Universității din București 1939-1940*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului,

- Imprimeria Centrală, București, 1941, p. 3. Observații utile despre această perioadă în articolul scris de Alexandru-Murad Mironov, Andrei Florin Sora, „Universitatea din București 1938-1940”, în Ovidiu Bozgan, Bogdan Murgescu (coordonatori), *Universitatea din București. 1864-2014*, Editura Universității din București, București, 2014, pp. 247-249.
- ³⁶ Informație cuprinsă în *Monitorul Oficial*, nr.128, 6 iunie 1939, p. 3561.
- ³⁷ În articolul *Deschiderea cursurilor Universității din București*, loc. cit., p. 3.
- ³⁸ Așa, de pildă, o gazetă care se recomanda „cel mai răspândit și mai informat ziar popular” consemna, la câteva zile după ceremonialul de la Universitatea din București, vizita la Storojineț a soției lui I. Antonescu. În orașul bucovinean, ea a vizitat două spitale, institutul pentru orbi din localitate și o cantină, după care a asistat la un festival organizat în onoarea sa de Inspectoratul pentru Muncă: artiști au fost muncitori din industria sârmei, care l-au impresionat pe un gazetar anonim, ce nota că „preocupările [lor] de ordin artistic și de ordin național dovedesc că s-au integrat în ritmul noului Stat național și social român” – extras din articolul nesemnat *D-na Maria Mareșal Antonescu la Storojineț*, „Informația zilei”, anul II, nr. 327, 21 nov. 1942, p. 3.
- ³⁹ Lista acestora e publicată în articolul *Distribuirea diplomelor de doctori „honoris causa”*, „Universul”, anul al 59-lea, nr. 310, 12 noiembrie 1942, p. 3.
- ⁴⁰ Discursul nu e datat, dar pare să fi fost ținut în mai 1941 – cf. *Anuarul Universității din București 1940-1941, 1941-1942*, p. 32. Despre strategia Universității din București în privința acordării doctoratelor onorifice în acea perioadă, v. Ana Maria Stan, „Chosir son camp: les Alliés ou l’Axe? La désignation des docteurs *honoris causa* dans les Universités roumaines pendant la Deuxième Guerre Mondiale”, în Caroline Barrera, Jacques Cantier (sous la direction de), *Science et culture en temps de guerre (XIXe-XXe siècles). Actes du colloque international de Toulouse, 6-7 novembre 2020*, Éditions midi-pyrénéennes, Portet-sur-Garonne, 2023, pp. 184-186.
- ⁴¹ „Cuvântarea d-lui prof. Horia Hulubei, rectorul Universității”, *Anuarul Universității din București 1940-1941, 1941-1942*, pp. 8-9 și 24. Hulubei publicase împreună cu Victor Vâlcovici și Constantin Motaș o broșură intitulată *Rolul științei în formarea spirituală a omului cult* (Tipografia Universul S.A., București, 1943, p. 26). Vâlcovici trata chestiunea din perspectiva matematicii, Motaș – din cea a biologiei, iar Hulubei discuta rolul științelor fizico-chimice. Concluziile erau banale, cea a lui Hulubei fiind că „progresul omenirii nu depinde de numărul de kilowați-oră puși în serviciul omului, ci de înălțimea spirituală și morală la care a ajuns el”
- ⁴² E expresia folosită de G.T. Pană, V. Băran, A.I. Nicodin în articolul *Horia Hulubei – Diplomatul*, publicat în revista „Market Watch”, nr. 241, 10 februarie 2022.. Revista poate fi citită la adresa <http://www.marketwatch.ro> [site consultat pe 8 iulie 2023].
- ⁴³ În telegrama citată mai sus, Mihai Antonescu îi mulțumea pentru „conferințele ținute în străinătate”

- (*Deschiderea cursurilor Universității din București*”, „Universul”, anul al 59-lea. nr. 310, 12 noiembrie 1942, p. 1).
- 44 Fapt consemnat de G.T. Pană, V. Băran, A.I. Nicodin în articolul *Horia Hulubei: 125 de ani de la naștere*, publicat în „Market Watch”, nr. 240, 14 decembrie 2021. Un articol al lui V. Băran și A.I. Nicodin intitulat *Horia Hulubei: Profesor și Rector al Universității din București* și care conține extrase din presa franceză și documente oficiale din 1942 care pomenesc de întâlnirea lui Hulubei cu mareșalul Pétain a fost publicat online la adresa https://www.nipne.ro/events/zilele_h_hh/prezentari/Hulubei_Rector_18_nov_2021_F.pdf [site consultat pe 10 iulie 2023]. Despre complexitatea relației româno-franceze în perioada regimului de la Vichy, v. Mioara Anton, *Propagandă și război: 1941-1944*, Tritonic, București, 2007, pp. 277-282.
- 45 O notează și Lucian Boia, *op. cit.*, p. 189.
- 46 Ioan Hudiță, *Jurnal politic*, vol. III (9 februarie – 21 iunie 1941), Institutul European, Iași, 2002, pp. 192-193.
- 47 Cele 20 de pagini ale declarației lui Hulubei din 27 aprilie 1945 au fost publicate de Toma Roman jr. la adresa: <https://istoriincalcite.files.wordpress.com/2018/11/bio-hulubei.pdf> [site consultat pe 9 iunie 2023]. Informațiile preluate în text se află la pp. 70v, 72v și 73 (cf. numerotării CNSAS) din declarația menționată.
- 48 Horia Hulubei, *Pentru Revista tineretului universitar*, „Preocupări universitare”, nr. 1, decembrie 1943, p. 5. Din gruparea revistei, care se revendica de la generația Unirii de la Alba Iulia, făceau parte, între alții, Ștefan Augustin Doinaș, Ovidiu Drîmba, Adrian Marino, Dan Nasta, I. Negoitescu, Cornel Regman, I.D. Sârbu și Radu Stoichiță.
- 49 *Tovarășul Nicolae Ceaușescu – doctor honoris causa al Universității din București*, „Scînteia”, anul XLII, nr. 9402, 27 ianuarie 1973, p. 1.
- 50 Textul scrisorii din 1973 este reprodus în anexa 3.
- 51 Mărturie consemnată în cadrul unui interviu realizat de autor cu L. Vlăsceanu pe 11 iulie 2023.
- 52 Expresia a fost folosit în decizia luată de șase membri titulari și 16 membri corespondenți pe 26 decembrie 1989 – cf. *Analele Academiei Republicii Socialiste România*, anul 123 (1989), seria a IV-a, volumul XXXIX, Editura Academiei Române, București, 2001, p. 126. Un scurt comentariu despre decizie se găsește la Dan Berindei, *Istoria Academiei Române (1866-2006)*, Editura Academiei Române, București, 2006, pp. 404.
- 53 Mărturie consemnată în cadrul unui interviu realizat de autor cu E. Constantinescu pe 11 iulie 2023.
- 54 Textul solicitării din 2023 este reprodus în anexa 4.
- 55 Am explicat contextul în articolul *Mareșalul Antonescu, un titlu onorific retras după 82 de ani* publicat în „Revista 22”, articol ce poate fi consultat la adresa <https://revista22.ro/opinii/cristian-preda/maresalul-antonescu-un-titlu-onorific-retras-dupa-82-de-ani> [site accesat pe 10 iunie 2023].
- 56 Detalii în articolul lui Sebastian Jucan, intitulat *Universitatea din București a retras titlul de Doctor Honoris Causa acordat mareșalului Antonescu* publicat pe 15 februarie 2023 de Hotnews.ro la adresa

- <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-26084441-universitatea-bucuresti-retras-titulul-doctor-honoris-causa-acordat-maresalului-ion-antonescu.htm> [site consultat pe 7 iulie 2023].
- ⁵⁷ Comunicatul UB poate fi citit accesând <https://agerpres.ro/educatie-stiinta/2024/02/21/senatul-universitatii-bucuresti-revalideaza-hotararea-de-retragere-a-titlului-de-doctor-honoris-caus--1252698>
- ⁵⁸ Fragment din „Proces-verbal nr. 315”, în *Procese Verbale de Ședințele*

Consiliului Profesorat 1934 – [1944], vol. I, p. 212.

- ⁵⁹ „Proces-verbal nr. 359”, în *Procese Verbale de Ședințele Consiliului Profesorat 1934 – [1944]*, vol. II, p. 345.

- ⁶⁰ *Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de consiliul rectorilor din Centrul universitar București și senatul Universității*, „Scânțea”, anul XLII, nr. 9399, 24 ianuarie 1973, p. 1.

Bibliografie

Presă și publicații oficiale:

Curentul, anul XI, nr. 2889 (luni 28 noiembrie 1937), nr. 3880 (sâmbătă 19 noiembrie 1938); anul XV, nr. 5297 (13 noiembrie 1942).

Informația zilei, anul II, nr. 327, 21 nov. 1942.

Monitorul Oficial, nr.128 și 128 bis, 6 iunie 1939.

Preocupări universitare, nr. 1, decembrie 1943.

România, anul I, nr. 170 (18.XI.1938), 174 (22.XI.1938); anul II, nr. 501 (20.X.1939).

Scânțea, anul XLII, nr. 9399 (24 ianuarie 1973), nr. 9402 (27 ianuarie 1973).

Semnalul, anul I, nr. 250 (26 noiembrie 1938).

Universul, anul al 55-lea, nr. 322 (vineri 25 noiembrie 1938); *Universul*”, anul al 59-lea, nr. 310 (12 noiembrie 1942).

Viitorul, anul XXIX, nr. 8826 (11 iunie 1937); anul XXX, nr. 9263 (19 noiembrie 1938).

Lucrări cu caracter general și special

Analele Academiei Republicii Socialiste România, anul 123 (1989), seria a IV-a, volumul XXXIX, Editura Academiei Române, București, 2001.

ANTON, Mioara, *Propagandă și război: 1941-1944*, Tritonic, București, 2007.

Anuarul Universității din București 1937-1938, „Bucovina”, I.E. Toroușiu, București, [1939].

Anuarul Universității din București 1939-1940, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, 1941.

Anuarul Universității din București 1940-1941, 1941-1942, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, București, 1943.

BERINDEI, Dan, *Istoria Academiei Române (1866-2006)*, Editura Academiei Române, București, 2006.

BOIA, Lucian, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, Humanitas, București, 2011.

FOTINO, George, *In memoria lui Constantin Stoicescu*, f. e.. București, MCMXLVI.

HUDIȚĂ, Ioan, *Jurnal politic*, vol. III (9 februarie – 21 iunie 1941), Institutul European, Iași, 2002.

HULUBEI, Horia, VÂLCOVICI, Victor, MOTAȘ, Constantin, *Rolul științei în formarea spirituală a omului cult*, Tipografia Universul S.A., București, 1943.

IORGA, Nicolae, *Jurnalul ultimilor ani: 1938-1940. Inedit*, ediție îngrijită,

introducere și note de Andrei Pippidi, Humanitas, București, 2019.

LĂCUSTĂ, Ioan, *Cenzura veghează: 1937-1939*, Curtea Veche Publishing, București, 2007.

MANER, Christian, *Parlamentarismul în România (1930-1940)*, traducere în română de Adela Motoc, Editura Enciclopedică, București, 2004.

Articole și studii

MIRONOV, Murad-Alexandru, Andrei Florin Sora, „Universitatea din București 1938-1940”, in Ovidiu Bozgan, Bogdan Murgescu (coordonatori), *Universitatea din București. 1864-2014*, Editura Universității din București, București, 2014, pp. 219-248.

PANĂ, G.T., BĂRAN, V., NICODIN, A.I., „Horia Hulubei: 125 de ani de la naștere”, *Market Watch*, nr. 240, 14 decembrie 2021.

IDEM, „Horia Hulubei – Diplomatul”, *Market Watch*, nr. 241, 10 februarie 2022.

PREDA, Cristian, „Un totalitarism pe potrivă sufletului românesc”, În C. Rădulescu-Motru, *Scrieri politice*, selecția textelor, îngrijirea ediției și studiul introductiv de Cristian Preda, Nemira, București, 1998, pp. 7-62.

IDEM, *Rumânii fericiți. Vot și putere de la 1831 până în prezent*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Polirom, Iași, 2021.

Procese Verbale de Ședințele Consiliului Profesoral 1934 – [1944], vol. I;

STAN, Ana Maria, „Choisir son camp: les Alliés ou l’Axe? La désignation des docteurs *honoris causa* dans les Universités roumaines pendant la Deuxième Guerre Mondiale”, in Caroline Barrera, Jacques Cantier (sous la direction de), *Science et culture en temps de guerre (XIXe-XXe siècles)*.

Actes du colloque international de Toulouse, 6-7 novembre 2020, Éditions midi-pyrénéennes, Portet-sur-Garonne, 2023, pp. 184-197.

Resurse online

https://www.nipne.ro/events/zilele_hh/hh/prezentari/Hulubei_Rector_18_nov_2021_F.pdf:

<https://istoriincalcite.files.wordpress.com/2018/11/bio-hulubei.pdf>;

<https://revista22.ro/opinii/cristian-preda/maresalul-antonescu-un-titlu-onorific-retras-dupa-82-de-ani>;

<https://www.hotnews.ro/stiri-esential-26-084441-universitatea-bucuresti-re-tras-titulul-doctor-honoris-causa-acord-at-maresalului-ion-antonescu.htm>;

<https://agerpres.ro/educatie-stiinta/2024/02/21/senatul-universitatii-bucuresti-revalideaza-hotararea-de-retragere-a-titulului-de-doctor-honoris-caus—1252-698>

